СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 286. Джерзі Сіти, Н. Дж., субота, 9-го грудня 1939. No. 286. Jersey City, N. J., Saturday, December 9, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

БИЗНЕСМЕНИ ДОМАГАЮТЬСЯ БІЛЬШОЇ СВОБОДИ

НЮ ЙОРК. — На конгресі американських промисловців ухвалено 28 точок, у яких зясовано причини теперішнього бизнесового застою і безробіття та начеркнено способи, як з тим боротись. Назагал конгрес домагається від адміністрації більшої волі в діланні й менше ріжних обмежень. Приватний промисл і торговля є джерелами американського добробуту, стверджували приявні. А тому адміністрація повинна давати їм широку волю, щоб вони могли свобідно промишляти й розвивати свою діяльність. Конгрес далі домагається від адміністрації більшої ощадности, а також знесення певних законів, що відносяться до взаємовідносин праці.

ЛЯ ҐВАРДІЯ ЗАБОРОНЯЄ ЮНІЯМ ПІКЕТУВАТИ СЕБЕ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія видав заборону юніям пікетувати себе взаємно. Страйкарі можуть свобідно пікетувати лише ті промислові і торговельні заведення, де прийшло до непорозуміння між робітниками і працедавцями. Але не можуть пікетувати тих заведень, де є заняті юнійні робітники іншої фракції, що належить до Американської Федерації Праці, або Конгресу Промислової Організації.

ХТО МАЄ РОЗБИРАТИ СОВЄТСЬКИЙ ПАВІЛЬОН.

НЮ ЙОРК. — Між совєтськими представниками, що завідують совєтським павільоном на Світовій Виставі, і зарядами юній виникло непорозуміння, хто має розбирати совєтський павільон. Що хтось повинен цей павільон розібрати, на це згідні всі робітники. Але чи має розбирати його юнія валення домів, чи юнія мармурових робітників, це ще не порішено. „Коли треба щось валити, то ми маємо до того перш[е]нство", кажуть робітники валення домів. А юнія мармурових робітників твердить, що цей павільон, хоч буде усунений зо Світової Вистави в Ню Йорку, буде назад поставлений з того самого матеріялу десь у Совєтах. Супроти цього це валення мусить бути обережне й фактично воно не є валення, тільки перенесення. Більшість юнійних провідників склоняється до другої думки.

СЛІДСТВО НАД УБИТТЯМ Д-РА ЕНҐЕЛЬБЕРҐА.

НЮ ЙОРК. — Сам голова федеральних агентів, Едгар Гувер, приїхав до Бруклина, щоб керувати слідством над убиттям секретаря німецького консуляту, д-ра Енґельберґа. Є підозріння, що Енґельберґ занимався шпигунством і його вбили його власні спільники. Але сама поліція не дуже склоняється до цеї теорії. Стверджено, що його вбив якийсь його гість, що тої ноги спав у його домі.

ПРОМОВУ ДЮЯ ВВАЖАЮТЬ УСПІШНОЮ.

ВАШИНГТОН. — Назагал першу виборчу промову Томаса Дюя в Мінеаполісі вважають вповні вдалою. Багато републиканських провідників висказали теплі слова похвали на ту промову. Зате не дуже її хвалили демократи. Секретар Ікес про ту промову завважив: „Дюї своєю промовою виказав, що має одну потрібну прикмету для політика: він говорив 25 минут і нічого не сказав".

ЗАЧНУТЬ ВИПЛАЧУВАТИ ПЕНСІЇ ДЛЯ СТАРИХ.

НЮ ЙОРК. — Сорок тисяч нюйорчан, що мають поверх 65 літ життя, зачнуть з першим днем січня побирати державні пенсії. Вони дістануть впродовж 1940 року, що є першим роком виплат старечих пенсій в Америці, загальну суму близько сім мілюнів долярів.

ТРОЦЬКИЙ ЗГОДИВСЯ ЗІЗНАВАТИ.

МЕКСИКО СИТІ. — Лев Троцький на запрошення конгресмена Даєса згодився приїхати до Остин, Тексас, і перед Даєсом дати зізнання в справі політики Сталіна. Троцький заявив, що вважає це своїм „політичним обовязком". Зате він зазначив, що не буде давати ніяких зізнань про комуністичну діяльність в американських краях, бо про те мало знає. Комітет Даєса, запрошуючи Троцького, зазначив, що коли Троцький хоче, то вони дадуть йому наперед питання, щоб він до них як слід підготовився.

ФІНИ ІДУТЬ ОБОРОНЯТИ СВІЙ КРАЙ.

НЮ ЙОРК. — Сто фінів, учасників останніх фінських визвольних змагань, тепер усіли на корабель та подались до рідного краю, щоб його обороняти перед Совєтами. Серед тих фінів нема американських громадян, тільки фінські.

ХЕМІЧНІ ВИРОБИ.

НЮ ЙОРК. — На конгресі американського промислу представлено дівчину, убрану в дуже елеґантний стрій. При тім пояснено, що всі поодинокі частини того строю, суконка, капелюх, черевики, торбинка і паличка, зроблені зо штучних матеріялів, у склад яких входить вугіль, вода, повітря, камфора, сіль, молоко, соя, скло та деякі інші матеріяли.

КОНҐРЕСОВА БОРОТЬБА НАД „ТІ ВІ ЕЙ"

ВАШИНГТОН. — Передбачають завзяту боротьбу на надходячій сесії конгресу над справою, хто має покривати податковий недобір у висоті трьох мілюнів долярів, викликаний вивласненням публичних ужиточностей в стейті Тенесі.

ПОЖИТОЧНИЙ ВИНАХІД

Бюро лісової служби у Вашингтоні від довшого часу шукало способу, яким би можна запобігати ріжним нещасливим випадкам, що трапляються при різанні дерева в тартаках, коли в дерево попадали куски заліза, відломані від знаряддя робітників, що дерево обертали. Тепер удалось одному інжинірові придумати машину, котра, приложена до дерева, що має в собі сховане в середині залізо, підносить крик. До того машина така легка, що один чоловік може її переносити.

САМОГУБСТВО 11-ЛІТНЬОГО ХЛОПЦЯ

Підчас забави дітей у мешканні Джорґенсонів у Масапіква, на Лонг Айленді, 11-літній хлопець, Джан Голис Квиґлі, пострілився з револьвера в голову так небезпечно, що помер кілька годин по відставленні його до шпиталю. Поліція робить розслід над тим, звідки хлопчина дістав револьвер. Діти, що з ним бавилися, кажуть, що вони не лише не знають, звідки він взяв, але навіть не знають, що він мав револьвер, поки не почули гуку вистрілу.

ТАЙФУН НА ФИЛИПИНАХ УБИВ 23 ОСОБИ

Филипинський уряд обчисляє, що тайфун, який навістив оноді Филипинські острови, коштував життя 23 особи.

З того чила 13 осіб зґинули підчас обвалу землі на острові Масбате.

УМЕР ВНАСЛІДОК КРИКУ СЕСТРИ

Підчас театрального представлення у вищій школі в Питсвили, Висконсин, 16-літня дівчина Луіса Займендорф скрикнула нагло, як цього вимагала її роля. На цей крик її 7-літній брат, що був на представленні, впав на долівку й помер. Лікарі ствердили удар серця внаслідок наглого крику.

БЛИЗЬКО 4 МІЛІОНИ АВТ В ОДНОМУ СТЕЙТІ

Число осіб, що мають дозволи на їзду автом від стейту Ню Йорк, виносить тепер близько 4 міліони. Це число зросло за один рік на сто тисяч.

САМОГУБСТВО З ЖАЛЮ ЗА ПРИЯТЕЛЕМ

Вилйем Вас, 53-літній майнер з Дюбойс, Па., вбив підчас полювання на серни свого 22-літнього приятеля Марвина Гибсона, і зажалував за ним так, що кілька днів по випадку зайшов до покинутої майни й там убив себе тою самою рушницею.

СУДДЯ ПРОТИ КАРИ СМЕРТИ ДЛЯ ВОЯКІВ

Суддя Денистон, член манітобського апеляційного суду, в промові до студентів манітобського правничого факультету заявився за те, щоб змінити закон, який передбачає кару смерти для вояків за дезертирство й інші важні провини. Він сказав, що підчас останньої війни 39 канадійських жовнірів були засуджені на смерть військовим трибуналом.

ПОСТУП НАФТОВОЇ ІНДУСТРІЇ У КАНАДІ

Під цю пору в долині Торнер в Алберті находиться до 88 нафтових щибів, з яких випливає денно 23 тисячі бочок нафтової ропи, що йде на виріб газоліни. За минулий рік видобуто в Канаді нафти на вартість 11 мілюнів долярів. На таку суму виробленого так званої „крюд ойл". А тагож газоліни за минулий рік Канада зужила за 41 мілюн долярів.

ЛІҐА НАЦІЙ У КЛОПОТІ

ЖЕНЕВА. — В Лізі Націй затановляються над тим, що їм робити, як на наради прийдуть предтавники Чехословаччини й Польщі. Або як Альбанія внесе протест проти італійської окупації.

ЗАЙМАЮТЬСЯ ҐУДЗАМИ

По Америці їздять тепер Джан Генсел і Рауль Ґромон, збираючи ґудзи. Кажуть, що назбирали вже досі 3,200 ріжних способів завязування ґудза. З того числа 310 називають основними ґудзами.

Вони кажуть, що потраплять завязати навіть ґудз, подібний до славного гордійського ґудза, що так штудерно завязаний, що оба кінці шнура сховані в середині ґудза. Коли такий ґудз показали македонському королеві Олександрові Великому, з тим, щоби він його розвязав, цей виняв з піхви меч і перерубав його.

ЖІНКА КОРОНЕРОМ

Губернатор стейту Ню Джерзі іменував коронером повіту Сосекс паню Гелену Шо, шпитальну доглядачку.

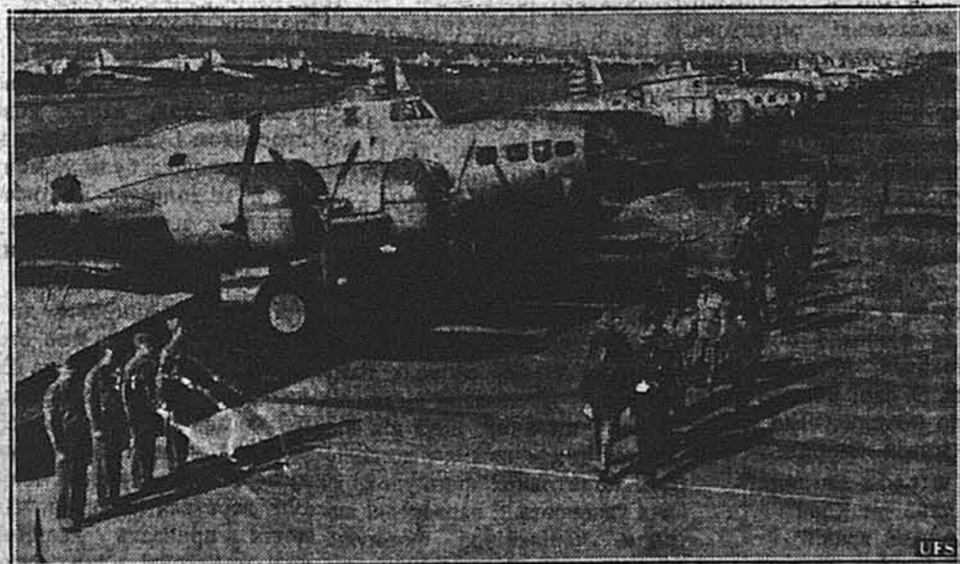
Це мабуть буде перша жінка на цьому становищі в стейті Ню Джерзі.

ПОСТРІЛИВ ФАРМЕРСЬКОГО РОБІТНИКА

Якийсь невідомий напасник прострілив у плече й стегно Івана Бучека, фармерського робітника в околиці Райн, Саск., кільканадцять миль на північ від Йорктону. Бучек був занятий корчуванням яких 200 ярдів від хати Івана Чорнія, в якого він працював. Коло 3 години пополудні хтось до нього стрілив і ранив його в плече. Він наробив крику й почав бігти до хати. Напасник стрілив другий раз і поцілив його в стегно. Бучака забрали до йорктонського шпиталю, де лікар повиймав з нього шроти. Поліція сподівається скоро попасти на слід напасника.

АНҐЛІЯ ХОЧЕ ПОСТУПАТИ „ОСТОРОЖНО"

ЛОНДОН. — Правда, симпатії Анґлії є по стороні Фінляндії, але вона таки не зробить нічого такого, що моглоб довести до війни між нею і Совєтами. Навіть у Лізі Націй буде держатися здалека, а справу з тим, щоб виключити Совєти з Ліґи, залишить представникам полудневоамериканських держав.

ЗНАЮТЬ УЖЕ БІЛЬШЕ?

13 членів конґресового комітету оглядають військові оборони Злучених Держав. На світлині: комітет підчас відвідин на Марч Філд, коло Риверсайд, у Каліфорнії.

ПОМЕР ІПОЛІТ О. БОЧКОВСЬКИЙ

ПРАГА. — Україна втратила визначного громадянського діяча, письменника і патріота. Помер Іполіт Ольґерд Бочковський. Покійний був вихований у чужому дусі й серед чужої культури. Був охрещений як римо-католик. А життя своє віддав українській справі. Родився в 1885 році на Запоріжжі.

(Ще тиждень тому надіслав Покійний до „Свободи" й „Обєднання" листа, в якому представляв розпучливе положення українських установ на імі́ґрації й просив допомоги для тих, що хотіли би працювати для України на культурному полі. — Ред.).

ЩО МОСКВА ДОЗВОЛЯЛА ГОВОРИТИ У ЛЬВОВІ?

МОСКВА. — Совєтська преса передруковує промови, що були виголошувані на нарадах Народніх Зборів Західньої України. Ось зразки промов:

З ПРОМОВИ ТОВАРИША І. Ю. КРАВЧУКА.

„...На нужді, на крові трудящихся Західньої України наживалась польська, українська і еврейська буржуазія. Українська і еврейська буржуазія діяла пліч о пліч з польською буржуазією. Особливо яскраво виявилася зрадницька роля української буржуазії на виборах 1935—38 рр.... Тепер ми, трудящі Західньої України, живемо вільно й щасливо. Ніякий ворог не посміє вступити на нашу землю, бо всі ми, трудящі визволеної Західньої України, розторощимо його, зітремо в порох..."

З ПРОМОВИ ДЕПУТАТА КОРНІЙЧУКА.

„...Вчені українського народу, проф. Студинський, Возняк, Колеса й інші, були безробітні, їх переслідувала польська поліція, їх переслідували буржуазні українські націоналісти, петлюрівці, вірні льокаї польської дефензиви... Конаюча жінка з відрізаним язиком — такою була вся Західня Україна, таким був мій народ..."

З ПРОМОВИ ПАНЧИШИНА.

„...Тільки в Радянськім Союзі можливий для кожного народу розквіт національної культури, в повнім розумінні національної культури... Ми бажаємо жити під прапором сталінської конституції, і тільки на чолі з найвеличнішою людиною світу, на чолі з нашим рідним тов. Сталіном хоче йти і буде йти в своє світле, могутнє, радісне майбутнє наш народ...Запевняємо вас, т. депутати, що будемо вірними і непохитними борцями за батьківщину всіх трудящихся всього світу, за наш Радянський Союз, що будемо нещадні до всіляких і всіх його ворогів, які спробують підірвати його силу і єдність".

БАСАРАБІЯ ДАЛІ НА ОВИДІ.

ЛОНДОН. — Панує загальне переконання, що Совєти зголосять свої претенсії до Басарабії зараз по скінченні боротьби з Фінляндією. Подають, що в німецько-совєтськім договорі є тайний додаток про згоду Німеччини щодо цього.

ДАЛІ СИЛУЮТЬ СЛУЖИТИ В ПОЛЬСЬКІЙ АРМІЇ.

ПАРИЖ. — Не зважаючи на те, що українці в Франції одержали від французького міністерства повідомлення, що їх не будуть силувати служити в рядах польської армії, яка формується у Франції, в практиці так є, що нижчі власті до цього не пристосовуються і далі втягають українців у польські військові ряди. Польський уряд подає, що по стороні аліянтів бореться у Франції польська армія, що має вже 15,000 вояків. Уряд заповів, що створить польську армію з 300,000 вояків... У тій армії, що вже є, знаходиться до 2,000 українських вояків, яких запхано туди силою. Згідно з розпорядком французького міністерства війни, українці в Франції повинніб служити в чужинецьких відділах, а не в польській армії.

СОВЄТИ БЛЬОКУЮТЬ ФІНЛЯНДІЮ.

МОСКВА. — Совєти проголосили бльокаду Фінляндії. Це дуже ризиковний крок, який може Совєти втягнути у воєнний конфлікт з аліянтами і довести до терть із невтральними державами.

НА ЗАХОДІ ОЖИВЛЕННЯ.

ПАРИЖ. — В однім дні було коло 80 сутичок. Билися між собою головно стежі. Але вже те, що було тих сутичок так багато, вказує на те, що на західньому фронті заноситься на щось поважніше.

ВІЙНА ДАЄТЬСЯ В ЗНАКИ.

ЛОНДОН. — Багатьом бизнесменам грозить цілковите банкротство. Евакуація міста збільшила депресію. З Лондону забралися багатирі. Вивтікало й багато бідніших. А ніхто не подумав, що те все відібється тяжко на торговлі.

НА МОРІ Й СУШІ.

ЛОНДОН. — На суші ще можна говорити про спокій. Але не на морі й у повітрі. Тут іде завзята боротьба день за днем. Комунікат подає новий німецький налет на морську базу в Фирт Форт і затоплення субмаринами чи мінами чотирьох кораблів, між ними двох невтральних.

ПРОТИСОВЄТСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ.

БУДАПЕШТ. — Коло 2,000 мадярських студентів машерували перед фінським посольством, а речник демонстрації заявив послові, що ввесь мадярський нарід є по стороні геройської боротьби Фінляндії в обороні її незалежности. Демонструючі вигукували проти Росії. Поліція не ставила студентам ніяких перешкод.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

ПЕРЕДПЛАТА:
Щоденное число три центи.

На рік	$6.00
На пів року	$3.25
На три місяці	$1.75

Число з пятниці (з англійською частю):

На рік	$2.00
На пів року	$1.25

В Джерзи Сіті і Загряницю:

На рік	$9.00
На пів року	$4.75
На три місяці	$2.50

SUBSCRIPTION RATES
Three cents a copy

One year	$6.00
Six months	$3.25
Three months	$1.75

Friday's issue (with Ukrainian Weekly):

One year	$2.00
Six months	$1.25

Foreign and Jersey City Rates:

One year	$9.00
Six months	$4.75
Three months	$2.50

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОНАД 35,000 ОСІБ У СОЮЗОВІЙ АРМІЇ Й РОДИНІ

Тому три роки в тому самому часі й на тому самому місці ми писали, що У. Н. Союз не повинен закінчити старого року, не перейшовши 30 тисяч членів. А сьогодні можемо поділитися з нашим громадянством доброю вісткою, що цього року, ще перед його закінченням, наш У. Н. Союз перейшов уже зо своїм членством число: 35,000.

Питаємо: Чи це не є великий успіх? Чи це не успіх цілого американсько-українського громадянства? Чи це не успіх української справи? Чи це не доказ, що навіть найбільші удари, які спадають на українську націю, не годні розбити тих, у яких жилах пливе справжня українська кров, яких серця переповнені українськими ідеалами?

Коли наші люди говорять про У. Н. Союз, то звикли говорити про „Союзову родину", або „Союзову армію". У тих виразах є зібрана вся суть. У. Н. Союз зачав свою працю від того, що почав рятувати українську родину в Америці, щоб забезпечити її хоч частинно від крайньої матеріяльної нужди, коли її навістить нещасливий випадок. Рівночасно він охороняв ту українську родину в Америці під моральним і національним оглядом. Він вщіплював тій родині певні ідеали й переконував членів тої родини, що варто жити для тих ідеалів, їх обороняти, а навіть для них і ціле життя присвятити. Ось так повставала й з року на рік збільшалась армія ідейних людей в Америці. Армія з людей української крови, що виросла у вірі в ідеали і в службі тим ідеалам. Ця армія — це У. Н. Союз. Це цвіт української іміграції в Америці.

Ось це є ті причини, задля яких треба нам радіти, що У. Н. Союз постійно зростає. І то зростає найбільше тоді, коли всілякі нечисті сили намагаються, тут і там, підставляти йому ногу. Видно, що таки здорове наше громадянство, коли реагує на нечисту роботу одиниць тим, що саме скріплює свою ідейну і як кришталь чисту народню установу новими силами, новими борцями за ті ідеї, яких речником є наш У. Н. Союз.

Думаємо, що наше свідоме громадянство найкраще зробить, коли і надалі відповідатиме на руїнницькі спроби в Америці тим, що далі скріплятиме ще дужче Союзову армію. Бо так є, і так буде далі, що сильний У. Н. Союз — це найкраща запорука, що наше народнє життя в Америці попливе далі чистим руслом, та що заважуватиме в ньому чиста ідея, оперта на вірній службі американській землі й допомозі поневоленій Україні стати незалежною державою вільного українського люду.

Памятаймо на це особливо у грудні, бо грудень був завжди, навіть у найгірших часах, тим місяцем, у якому кожний старався надолужити супроти У. Н. Союзу те, чого не міг виконати впродовж року.

Евген Онацький (Рим).

У ЛЬВОВІ ДВА ТИЖНІ ТОМУ

(З мойого римського щоденника).

20. листопаду 1939.

Передо мною сидить український священик. Лице ще молоде, але худе і виснажене. Ніби після важкої хвороби. Оповідає спокійно, навіть монотонно, із свідомістю марности всяких скарг та жалів. І всеж, час від часу, тонкі руки заломлюються в нервовому стиску і з грудей вихоплюється глибоке зідхання: „Ах, Боже мій, Боже мій!" Як мимовільний, напів свідомий відрух душі, як стлумлений докір отим невідомим силам, що так жорстоко карають — не знати защо — український нарід...

Він іще пятого листопаду був у Львові. Мусів скинути священичу одіж і ходити в цивільному. Відчув на собі всі принади большевицького режиму. Втратив усе, що мав, і нарешті переконався, що нема йому місця на рідній землі. Після двох тижнів, переборюючи величезні труднощі, дібравя до Риму. Приніс свіжі точні відомости.

Чутки про розстріл митрополита Шептицького неправдиві. Непорозуміння повстало з того, що розстріляно його брата, Льва Шептицького, з жінкою і двома священиками. Захопили на селі, поставили під мур і — по них... Речі зрештою нам добре відомі. Другий Шептицький, Іван, збожеволів у вязниці. Інші діти Шептицьких більшменш тяжко потерпіли, але митрополит з ігуменом Климентієм живуть далі в своїй палаті у Львові. Проте панує загальне переконання, що життя їх під загрозою: їх вже недовго...

Ігумен Климентій Шептицький залишився без своїх ченців, бо всі монастирі позачиняли, ченців порозганяли, або позаарештовували...

Поарештовано також багато священиків. Приходять в ночі, забирають з собою і — везуть. Куди? Ніхто не знає. Всякі розшуки залишаються марні. Гепісти вимовляються своїм незнанням: „Не знаємо, та й уже..." Між іншими, щоб назвати кілька імен, вивезено в такий спосіб о. Ковша з Перемишлян. Головно вивезено багато священиків з Коломийщини.

Виарештовують усіх провідних ундистів у Львові і на провінції. Із заарештованих у Львові старець д-р Кость Левицький уже помер у вязниці. Володимира Целевича присуджено на вісім років важких робіт. Редактор „Діла", д-р Іван Німчук, посол Володимир Кузьмович і адв. д-р Степан Біляк сидять далі в тюрмі і ще невідомо, що з ними буде. Із ундистських провідників на провінції заарештовано між іншими адв. Шлюзара і адв. Грипеля (з Бучача).

Найгірші арешти переводять на Волині, де виарештовують масово навіть селянську молодь. Всі ті, що в якийнебудь спосіб були визначені в польській поліції як „націоналісти", підлягають негайному арештові, Виарештували уже всіх тих, кого судили польські суди за український націоналізм. Політичні вязні, що звільнилися з польських тюрем і не встигли втекти за кордон, уже всі в большевицькій вязниці. Особливо замітне те, що, наприклад у Львові, вся польська політична поліція залишилася далі на своїх місцях і працює тепер для московської ГПУ.

Большевицька армія робить жахливе вражіння. Салдати брудні, погано вбрані, виголоджені. Зате мають багато грошей. Викуповують усе, що бачать. І ідять, ідять безконечно. Військо супроводить незлічена сила жінок, також у військових убраннях, одні для обслуги простих москалів, а вища й краще вбрана категорія, сильно розфарбована, для обслуги старшин. Ніхто з салдатів не знає по українськи. Українською мовою говорять тільки кілька старшин...

Всі українські книгарні і бібліотеки стоять запечатані. Кажуть, що їх повідкривають тільки тоді, як їх основно очистять від „націоналістичного мотлоху"... Той „мотлох" буде спалений без жалю...

Не вважаючи на проголошення закону про включення Західної України в склад Української Радянської Республіки, кордон на Збручі залишається далі. І так є, що ніхому не можна перейти на другий бік... Проте большевики набирають робітників зпоміж поляків і жидів, примушують їх підписувати зобовязання на 10 років і вивозять їх до Донецького вугляного району... Кажуть, що в такий спосіб уже ніби перевезено 15 тисяч.

Селяни ділять землю, але й вони відчувають, що в тому поділі нема нічого певного і вже заповідають, що на весну сіятимуть тільки стільки, щоб їм самим вистачило, бо большевики вже і тепер скуповують ґвалтовно хліб і бараболю по „твердих цінах", ними самими встановлених, а для них і тої ціни не варто працювати. Отже повторятиметься історія так званих селянських „саботажів", що ми її так добре знаємо з гіркого досвіду і що приводитиме до гострих сутичок між селянством та большевицьким військом грабіжників.

Мій співрозмовник цілком певний, що ще цієї зими в Західній Україні буде великий голод, цей невідмінний супровідник большевицько-московського господарювання. Вже і тепер чисельні верстви населення не мають що їсти. Щоб дістати шматок хліба у Львові, треба вставати в третій годині ранку та ставати до довжелезного хвоста (черги).

Панує повна сваволя. Гепісти мають право вбивати без усякого суду. Мій співрозмовник сам бачив, як гепіст на базарі забив селянку за те, що вона хотіла продати бараболю по 10 злотих, а не по чотири, як встановила московська влада. Забивши бідну жінку, гепіст вирвав листочок зо своєї записної книжки, написав на ній щось і засунув ту записку за пояс убитої. Знайшлися відважні, що поцікавилися прочитати, що було на тій записці написано. Там стояло: Я, такий то, гепіст забив цю жінку за „торговельно - господарський саботаж"...

Всі, хто тільки може, тікає за кордон. Навіть такі ніби незалежні люди, як лікарі, почали тікати після того, як мусіли підписати заяву, що „зобовязуються виконувати свою лікарську роботу по всіх усюдах, де тільки їх вважатиме за відповідне післати радянська влада".

Тікають також усі ті українські інтелігенти, що мусіли ставати бодай раз перед допитом в ГПУ, бо тут, якщо нема безпосереднього обвинувачення, що приводило б негайно до вязниці, виступає настирлива пропозиція „вірної служби радянській владі", себто співпраці з ГПУ.

Українське населення Західніх Земель переходить під московською займанщиною важкий моральний і національний іспит, але нема сумніву, що і большевицька армія при першому стику з небольшевицькою культурою помітно деморалізується і „буржуазно розкладається".

У Злучених Державах є нормально 1,500,000 осіб, занятих на залізницях.

—o—

Дві кварти плину повинна випивати денно доросла особа.

—o—

Річна світова продукція паперу виносить більш як 8 міліонів тон.

МАЛЮНКИ СОВЕТСЬКОГО ПОБУТУ

(„Колгоспник України" з 21. жовтня 1939. Стаття про „зяблену оранку" п. з. „Шкідливий перепочинок").

ВІННИЦЯ, 20. (Наш кор.). На повороті, під горбочком, трактор врізався в грунт і зупинився. Тракторист Гнилиця послухав мотор, оглянув машину і пішов до гурту товаришів, які розмістилися в будці.

— Працювати не можна, щось дврапилось з трактором, — пробурмотів він.

Коло бригадира тракторної бригади № 9 Киблицької МТС тов. Тарасенка зібрались трактористи і почалася дискусія. Кожен доводив недоцільність зяблевої оранки відразу після дощу. Треба почекати, мовляв, два—три дні. На цьому й вирішили почекати. Чотири трактори ХТЗ і один ЧТЗ простояли чотири дні. Дощі вщухли, але знайшлась інша причина — гасу не вистачає. Потім дехто натякав на холод і, нарешті, 14. жовтні, коли над селом засяяло сонце, тракторист Гнилиця, у якого, до речі, ніякої аварії не трапилось — треба було лише підтягнути підшопники, заявив:

— Пропоную зробити вихідний день!

Даремно колгоспники зятківецької артілі „Більшовик України" умовляли трактористів — не допомогло. Залишивши трактори, вони, на чолі з Гнилицею, розійшлись по домах.

В цей же день директор Киблицької МТС, Гайсинського району, тов. Левицький метушився по районних організаціях, вимагав запасних частин, натякаючи на простої... тракторної бригади № 9. Промовчав тільки про тракторні бригади тт. Кузьменка, Яременка й Осавуленка, які обслугують найбільший у районі гублицький колгосп імені Леніна. Незручно якось було говорити про них. Адже трактори і тут простоюють з невиправданих причин.

В двох тракторах ХТЗ майстерня МТС взялася замінити поршневу групу. Але дві декади, замісць 10 днів, вовтузяться, і робота на місці. На оранці працює лише один трактор з бригади тов. Єременка. Але як працює! Починає в 11 годині ранку. Поробив годину - дві — і на відпочинок. Тимто за чотири дні виорали 10 гектарів при нормі 40—50.

Голова гублицького колгоспу тов. Плазій, між тим, знати нічого не хоче:

— Зобовязалась МТС всю площу виорати на зяб, хай оре, як хоче!

В колгоспі є 211 робочих коней і 68 волів. На вивозці цукрових буряків та різних господарських роботах працює тільки 136 коней і 22 пари волів. Здавалось би, решту тягла — 75 коней і 12 пар волів, можна пустити на зяблеву оранку. Цього, проте, не зроблено. Тільки 14. жовтня вивели в поле 8 коней та 2 пари волів. Зазначимо, що при допомозі цього тягла виорали... сім гектарів.

Погано працює і Гайсинська МТС. Надто повільно усуваються дрібні перешкоди. Щоб підтягнути підшипника, витрачають багато часу. Директор МТС тов. Куницький в колгоспах рідкий гість. А на скарги колгоспів у нього завжди одна відповідь:

— Почекайте, виоремо!

Деяким правлінням — аби обіцянка була. Чекають поки МТС форсуватиме оранку і не використовують живого тягла.

В хорпатському колгоспі ім. Паризької Комуни треба виорати на зяб 850 гектарів. Частину тракторами МТС, решту — живим тяглом колгоспу. Сім — вісім плугів вистачить на оранку, скоро і роботу закінчилиб! Але ні МТС, ні колгосп і гектара зябу не підняли.

В кузьминецькому колгоспі, де треба виорати 960 гектарів, також роботи не починалися.

Гайсинський район один з найвідсталіших в області по підготові зябу. Виорали мало, зате огріхи допустили великі. Боротьба за високу якість відсутня. В грапівському колгоспі ім. Сталіна вісім гектарів глибокої оранки виорали на глибину 15—16 сантиметрів, замісць потрібних 26-27. В тишківській артілі ім. Щорса на восьми гектарах, підготовлених під цукровий буряк, не висіяли суперфосфату. Голова колгоспу т. Димченко заявив, що добрив не має, а тимчасом на складі лежить 21 тона суперфосфату, занарядженого колгоспові. В артілі ім. Ворошилова мінеральні добрива розсипали лопатою: в одному місці лежить купа, в іншому — прогалина.

Коли запитати у Вінницькому облземвідділі, як проходить зяблева оранка, ніхто не дасть чіткої відповіді. Бурякове управління кивне на зернове, зернове, в свою чергу, на начальника бурякового управління тов. Дяконова. А стан дуже тривожний. На 15 жовтня з 760 тисяч гектарів виорано було 176 тисяч — 23.2 процентну. **Ф. Бутченко.**

Арнольд Гельрігель.

„ОМ МАНІ ПАДМЕ ГУМ"

Ніхто не знає поправді причини, чому в світі знову заколот і неспокої. Може треба би поглянути до Тибету, чи там знову не в порядку молитовні млини.

*

Небаром після закінчення світової війни одержав я листа від старого приятеля, ірляндського етнольога д-ра Браена Деляргі, що тоді довольно вдоволений мандрував по Тибеті. Браен писав:

„Я заприязнився з ігуменом великого монастиря лямів недалеко Ток Джальоні. Ігумен, дивний, косоокий старий чоловік, полюбив мене. Часто сиднемо напроти себе, підібравши ноги: він у широкому жовтому плащі, схожий на статую Будди, всміхнений і спосійний. Та я не знаю, чи не має він про нас строгої та злобної думки, коли я оповідаю йому про нещі европейські відносини.

На вершку гори напроти монастиря стоїть молитовний млин, одна з тих вальцеватих машин, які тибетанці безупину вправляють в рух, щоби машина своїм рухом посилала у вселенну молитву, все ту саму. Є маленькі млиночки кишенькового формату, які можна обертати одним пальцем, є також велитенські молитовні колеса, які обертає вітер або вода. Та вони всі, великі й малі, мають довгу стяжку паперу. На папері вибита печатка червоною фарбою, все ті самі містичні слова повторюються:

„Ом мані падме гум".

„Ти скарбе у цвіті лотосу. Амінь".

Молитовний млин, про який я згадував вище, це вітряк, дуже великий, найбільший, який я колинебудь бачив. Обертається як день так ніч, при помочі вітрів, що віють із снігових гір. Та вчора млин стояв тихо. Мені сказали, що попсувався, мусять щойно його направити.

Вечором згадав я про те мому приятелеві, ігуменові. Він хвилиночку мовчав, потім сплеснув у долоні. Ввійшов лямa, вклонився та приніс лякову скриньочку. Отворив її і я побачив, що в скриньочці були малесенькі молитовні млиночки. Ігумен стягнув шкіряний футерал і показав мені стяжечку з написом.

На стяжці цим разом не було вписано „Ом мані падме гум". На стяжці було раз за разом вписано латинськими буквами: „Діе протеж ля Франс". Я здивувався. Ігумен не відповів, а брав один млиночок за одним і показував мені молитви, що там були вписані. Я свої очі забув, бо там було повписувано майже в усіх мовах Европи:

„Гот штрафе Енглянд!"

„Год сейв ди Кінг!"

„Боже царя храни!"

Ігумен поклав млиночки назад у скриньочку, замкнув її старанно та сказав:

— Бзгато таких млиночків із молитвами варварів обертався в цьому краю Тибеті за останні роки, як вели вашу війну. Та тепер воно вже минулося. Саме забирають молитову стяжку з великого молитовного колеса, про яке ти згадував. В цьому також були такі молитви.

Знай, що також у нашій святій верховинській країні живуть очайдушні серця. Замісць іти стежкою Сакіямуні, звертають наші молоді люди свої очі на країну варварів. Наші молитовні машини зовсім пропі. Ви, варвари, маєте великі машини таємничої страшної сили. Кілька наших молодих черців затужило за такими затхідними машинами. Тому, що вони не давали спокою, тому кілька літ далай-ляма післав до Европи післанця, щоб він вивчився тих магічних і всесильних молитовних формулок, яких уживають ті варварські народи, чарівницькі формули, що скриваються в їх парових і блискавкових машин і приносять їм стільки сили та багатства. Так то той лямa переїхав Европу та в кожному краю списував молитви народу, формулки, які вони говорять, співають і вибивають на своїх грошах та хлібах.

Та зараз лями вернувся тай зараз по всьому Тибеті поробили нові молитовні млини, великі колеса й малі, а кожний з них обертав таку чародійну формулку західного світу.

Обертали вони на верху кожної гори, перед кожним престолом Будди, в руках кожного чоловіка були ті млиночки й міліони та міліони разів слали свою молитву у вселенну. Велика сила виходила з тих млинків.

Та потім прийшла до нас просмиками вістка про страшну нужду, яка впала на Европу. Даляй-ляма зажурився. І він вислав другого священика на захід — цим разом був то дуже старий, мудрий чоловік. Він вернувся недавно. Зараз потім приказав даляй-ляма нові молитовні млини негайно поніщити. Бо його післанець сказав:

— Знай, о святий, що молитовні формулки, які ми міліони й міліони разів слали до богів, принесли народам і великим бонзам (священикам) лише нужду та руїну.

Знай, що кожна з тих молитовних формулок воює з іншою формулкою. Молитва кожного нароку це ненависть супроти другого народу. Та може в минулих днях ті їх молитви не були досить сильні. Бо знай, о святий, що ми одержали від них фальшиві вістки. Це, щоправда, не легко повірити — та їх парові й блискавкові машини то в дійсности ніякі молитовні машини! Ці варвари, знай це, великі дурні, бо вони мають багато-багато колісь, колеса й вальці, які обертаються і кружляють — та вони не вписують на них молитв!

Тому їх молитви в минулих днях були такі безсилі. Та щойно ми, що ступаємо слідами Сакіямуні, надали сили молитвам варварів. Це ми післали у вселенну ті молитви, міліони й міліони разів. І як віяв східній вітер, обертали млини з молитвами німців, і Німеччина набрала сили. Північні вітри помножували молитви англійців, південний вітер формулку французів. І так сталося, що зростала сила і молитов: та вони тог не знали.

І всі ті молитви ділали. Одна все проти одної!

І так молитва одного народу вбивала другий. І тому страшне нещастя знищило країни західного світу".

*

Старий ігумен монастиря Ток Джальоні глянув на мене поважно та сказав:

—„Тому ми вже не хочемо ваших молитовних формулок. Ви, европейці, мудрі люди. Однак не вміли знайти велику формулу, яка ущасливила би всіх людей. Заки ви знайдете таку формулу, цю велику формулу заходу, ми, що тут на сході ступаємо слідами Готами Будди, випишемо наново нашу власну випробовану формулу на наших молитовних млинів:

„Ом мані падме гум".

„О скарбе в цвіті лотоса, амінь".

-:- З ДНЯ -:-

СОЦІЯЛІЗМ У ПРАКТИЦІ.

Соціялізм має лихі сторони, але має також чимало добрих. Якби наші соціялісти хотіли послідовно ті добрі сторони висвітлювати, то навіть, колиб вони не поробили всіх людей соціялістами, всетаки зробилиб велику прислугу справі соціяльного освідомлення.

Та наші соціялісти, проповідуючи соціялізм, обмежуються головно до чисто абстрактних, часто пережитих доктрин, прикритих такими гарними словами, як „свобода", „демократія", „суспільна справедливість", „вірність", „робітничі права" і т. п. Запитайте їх, як та рівність, свобода чи справедливість виглядатимуть у дійснім житті, вони, замісць відповідати, накидаються на вас мокрим рядном, називаючи вас „аґентом капіталізму".

ОСНОВИ СОЦІЯЛІЗМУ.

Соціялізм, як кажуть його поклонники, це „вища стадія суспільно-економічного устрою". Він мусить перейти через ріжні щаблі, серед них і через капіталістичний устрій. Карло Маркс твердив, що соціялізм буде найскорше впроваджений у тих краях, що мають найбільше розвинений капіталістичний устрій. Він помилявся. Та тут це не міняє справи. Німецький соціяліст Енґельс, відвідуючи Америку на початку цього віку, радив американським соціялістам: „Не доверщуйте ще соціялістичної революції в Америці, бо ваш капіталістичний устрій ще не осягнув вершка".

Отож „апостоли" соціялізму твердять, що коли якийсь край має високо розвинену капіталістичну систему, високо розвинені фабрики, ріжні продукуючі, торговельні і фінансові заведення, то приватний заряд тих заведень мусить кінчитись, а на їх місце мусить прийти соціялізація, себто вивласнення на користь держави.

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД.

В нинішнім часі в Америці можна подибати чимало практичних застосовань тих соціялістичних доктрин, і то не з боку соціялістів, але з боку теперішнього федерального уряду, що в своїй засаді далі вірить у доцільність приватно-капіталістичної системи.

Серед тих соціялістичних застосовань на перше місце нині вибивається експеримент уряду з публичними ужиточностями, точніше з „Тенесі Велей Оториті", яка складається з кількох величезних водних динамостацій, побудованих державою. Ті динамостації виробляють для цілої долини Тенесі, і поза нею, електричну енерґію для освітлення й засоблювання промислу.

ЯК ВОНО ПОЧИНАЛОСЬ.

На використання водної енергії і побудування тих величезних шлюзів уряд витратив сотки міліонів долярів. Ті міліони уряд стягав шляхом податків від... приватних заведень. Отож приватні заведення, приватна ініціятива та приватний капіталізм, хоч за посередництвом уряду, уможливив здвигнення тих шлюзів.

Шлюзи були державні. Коли вони почали працювати, то могли давати дешевшу електрику, ніж приватні електрівні, давніше побудовані на тих територіях, тому, що основний капітал дала держава і не вимагала від нього відсотків, а також тому, що вони були вільні від податків, у той час, як приватні підприємства стогнали під ними.

Соціялісти голосили, що ці шлюзи це „черговий доказ успіху соціялістичної науки".

ДАЛЬШИЙ КРОК.

Коли державні шлюзи почали робити конкуренцію приватним, приватні почали нидіти. Вони мусіли ступнево закривати свої підприємства, викидаючи на вулицю тисячі робітників. Уряд мусів втрутитись до того й по довгих торгах відкупив електрівні від приватних власників за ціну 78 міліонів долярів.

На хвилину здавалося, що все гаразд. Але викуплені підприємства не були потрібні урядові, бо він мав свої, модерні. Також не потрібні йому були ті тисячі робітників, що були затруднені в приватних підприємствах. Вибравши з тих робітників лише певний відсоток, решту уряд мусів перебрати на державні підмоги. А ті підмоги, мимоходом кажучи, напливають до каси уряду не з соціялізованих підприємств, лише з кишень податковців, власників приватного капіталу.

ОСТАННІЙ КЛОПІТ.

Останнім клопотом того соціялістичного експерименту є те, що стейт, на якого плечі спала велика частина удержання безробітних, є тепер позбавлений податків, які він діставав передтим від приватних електрівень. Ті податки виносили три міліони долярів. Для стейту Тенесі це була велика сума. Тепер стейт чухається і не знає, звідки покрити те вкорочення податків. Правдоподібно він піднесе ціну на... приватних податковців.

Це гарно. Але як довго можна так іти? А припустім, що вже знищено всіх приватних капіталістів, то за чиї гроші можна буде експериментувати з соціялізмом? Звідки можна буде добути гроші на безробітних? Також виринає питання: в якому місці можна припинити цей соціялістичний експеримент, щоб не доводити його до комунізму? Ми бачимо, що соціялізм, це немов аптичні пігулки, яких треба з часом заживати все більше, щоб осягнути успіх. Біля соціялістичного підприємства всихають приватні. Їх треба зараз також соціялізувати. Цей процес поширюється; він може довести до „льоґічного висновку", як це називають комуністи, себто, до повного комунізму.

Подібні експерименти влада робить з мешканнями. Над тими справами треба дискутувати. Бо вільний, чи слабо обмежений капіталізм має повно лихих сторін. У ньому, як бачимо, маємо надмір продуктів по складах у такому часі, коли є люди, що гинуть з голоду. Та, дискутуючи про ті речі, не можна керуватись демаґоґією, себто прикривати дійсність високопарними словами, лаючи тих, що входять у суть справи.

ЯК ЧИСТЯТЬ ВОДУ ПО МІСТАХ.

Щоб вода по містах була чиста від заразок та дрібнесеньких тварин, до збірників з водою домішують хльорини. У міліон ґальонів води розпускають не більше як 5 фунтів хльорини. Так чистять воду тільки по таких містах, де вода чиста — тільки роблять її безпечною для вжитку. Колиж вода в якім місті каламутна, або має які осиди в собі, то це й фільтрують її, тобто проціджують крізь пісок і шутер.

НА АМЕРИКАНСЬКІМ ФРОНТІ.

Відділ американських машинових крісів підчас нічних маневрів. Жовніри вживають куль, що лишають у повітрі світляний слід.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Очевидець про положення українських военних збігців в Европі.

В українській салі „Карпатія" в Ню Йорку в неділю, 3. грудня 1939, відбувся відчит п. Калини Лисюка, що недавно вернувся з Европи. Він перебув довший час зо словацькою армією на фронті, був разом з нею при розвалі віковічної гнобительки нашого народу, Польщі, і дуже вміло й живо переповів усі свої враження. Чисельна авдиторія з запертим віддихом ловила кожне його слово і разом з ним співчувала жертвам несамовитого молоха модерної війни.

Головою зборів був громадянин д-р С. Демидчук, що відкрив зібрання поезією „Ой повій, повій, вітре буйнесенький" і покликав бесідника до слова. Гром. Лисюк заявив на вступі, що він чоловік непартійний. Заявив, що буде говорити правду про все те, що він бачив і чого був наочним свідком. Як член української нації, казав бесідник, я дорожу всім, що є позитивне і корисне для мого народу. На жаль, нині не можу розказати вам нічого веселого про те, що діється з нашим народом на рідних землях, бо на місце зарозумілого, гордого й нестерпного польського панства, що двацять років збиткувалося над безборонним українським народом, прийшли большевики. Що саме там тепер діється, ніхто напевно не знає, але дуже легко догадатися.

На основі своїх власних обсервацій в Европі громадянин Лисюк заявив, що там в Европі до самого початку війни ніхто не вірив, що вона направду буде. Не хотіло війни ні населення, ні військо, ні навіть ґенерали. Німці розуміли настрої мас і завше діяли так, щоб маси не зорієнтувалися, що саме робиться. Наприклад, військо й амуніцію перевозили на фронт у ночі.

Війни хотіла і на неї нетерпеливо ждала українська еміграція. Ждала тому, бо думала, що у війні знов добуде волю Україні. Були пляни орґанізувати українську армію, чи хоч леґіон, що мав би з українським прапором іти до Львова волю добувати. Навіть уряд Карпатської України мав надію перебратися й урядувати в Галичині. Та все те пропало. Українці мріяли про одно, а сильні світу робили друге. Як почалася війна, то з українцями про ЗУЗ ніхто не говорив. Почалися свари, непорозуміння, заколот. Всіх чужинців строго контролювало Ґештапо. Українські орґанізації розвязано, а тим, котрі німецька влада толерувала, було сказано обєднатися. Завдяки деяким членал уряду Карпатської України збережено нашу ґімназію в Моджанах, студентські організації й український музей у Празі, що його жертвенно підпирав лектор довгі роки.

З промови бесідника виходило, що німці українців обманули, зіґнорували і трактували їх так, як трактується кожного далекого чужинця. Дарма, що деякі люди покладали надії на німців.

Пан Лисюк дуже живо переповів, як німецькі війська розбивали польську армію, і як польські пани поводилися з українським населенням перед самим упадком польської держави. Перед слухачами повстала ціла траґедія українського народу в Галичині, бо гром. Лисюк малював незабутні події так яскраво, що слухачі неначе її переживали.

Він найдовше говорив про незавидну долю українських збігців у Братиславі, Празі й по інших містах. Їх дуже багато. Вони розповідали п. Лисюкові про все те, що діялося в Галичині перед упадком Польщі, і просили його переказати це українцям в Америці. Поляки допускалися таких брутальних актів і звірств на українцях, що просто годі повірити, щоб у двацятім столітті діялися такі речі. Видно, що поляки були потратили голови і збиткувалися над тими, що не мали як і чим боронитися. Нам треба постаратися, щоб ті всі польські звірства подати до відома цілому культурному світові, бо, користаючи з нашої неактивности, вони, маючи симпатії світу, не зрікаються і далі охоти над нами панувати.

Докладчик говорив, що українські збігці в Німеччині живуть під строгою контролею влади і не мають свободи рухів. Між ними є багато політичних вязнів, що повтікали з Польщі. Є там такі люди, що їх польське панство хотіло тримати в тюрмі ціле життя. Тепер вони на волі, але і там їх воля обмежена. Не того від німців вони сподівалися. Ніхто не припускав, що Гітлер віддасть українські землі большевикам, та що на місце одного гнобителя прийде другий. Німці кажуть тепер українцям іти копати окопи на французькім фронті, але наші збігці не ласі на це. Працюють на ріжних роботах у Німеччині, щоб з голоду не згинути. Серед збігців є поважне число визначних українських учених, письменників, журналістів і визначних громадських діячів. Всі, вони бідують і потребують грошевої допомоги. Помочі не треба припинювати, але треба її продовжувати, бо ці нещасні люди заслугують на нашу поміч. А наша, хоч мала поміч, там робить багато.

Свою інтересну лекцію гром. Лисюк закінчив зазивом і пересторогою, щоб українські політичні діячі ніколи не надіялися на чужу поміч, а щоб творили свою власну силу. Були там такі, що орієнтувалися на німців, але тепер німці так з ними поступили, що повинна бути наука багатьом поколінням. Що було, те минуло. Уважаймо, щоб не повторяти помилок. Ще ніхто й ніколи нікому не дав готової держави, то і нам не дасть. Волю свому народові мусимо здобути своїми власними силами!

Публика була дуже вдоволена і дякувала п. Лисюкові за те, що поділився з українським громадянством своїми враженнями з Европи. Варто було послухати такого відчиту.

А. Кість.

ДЖАН БЕРІМОР, відомий актор, і Дайяна Блайт, його дочка.

ШІКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Новий молодечий відділ У. Н. Союзу основано в Іст Шікаґу, в стейті Індіяна. Належить до нього наша молодь з Іст Шікага і Вейтінґу. Відділ має на початку 17 членів, і має вигляди на добру будучність. Оба згадані міста близько себе. Перше, це осередок залізного промислу, друге знаний центр рафінерій нафтової ропи найбільших американських компаній, що дістають ропу підземними рурами з Оклягоми, Алабами і Луізіяни. Іст Шікаго є вже записане в історії У. Н. Союзу, бо існує там 68-мий відділ У. Н. Союзу, а Вайтінґ — це осередок карпатських українців, які мають там велику і багату парахію та які, на жаль, як і всюди, називають себе ще „угроросами", а в найкращому випадку „русинами".

Окружний Комітет У. Н. Союзу в Шікаґу й околиці мав свої чергові збори в четвер, 30. листопаду. На порядку нарад, крім чисто Союзових справ, місцевого і загального характеру, обговорювано також справу конгресу „Обеднання". Присутність відділових урядників була дуже мала, тому деякі важні організаційні справи рішено не порушувати, а перенести їх на річні збори. В грудні рішено влаштувати „банко парті", щоб дати нагоду новим членам У. Н. Союзу взаємно себе пізнати.

Зате докладно обговорено працю „Обеднання" у минулому. Деякі члени висказувалися досить песимістично щодо будучої праці, беручи під уваґу теперішню українську сумотню в краю і Америці. Делеґатом на 8-мий Конґрес „Обеднання" вибрано адвоката Р. Смука.

Запотребування молока в нашому місті є в руках 140 молочарських компаній, що дістають молоко через орґанізацію фармерів зо стейту Ілиної, Вісконсин і Індіяна. Організація ця, „Пюр Мілк Асосієйшен", обєднує 16,000 фармерів, що продукують молоко і піддаються контролі шікаґовського департаменту здоровля. Та лише 42 молочарні і 75% усього молочарського запотребування переходить через згадану орґанізацію фармерів. Решта молочарень і молока доходить до консументів через малі незалежні молочарні, що скуповують молоко від незорґанізованих фармерів, або де попаде, і молоко це зветься популярно „бутлеґ милк". Половину всього молока достарчають фірми Бовман і Борден-Віленд. Перша мала минулого року 26 міліонів, а друга 15 міліонів долярів грошевого обороту.

Друкарська помилка зайшла в шікаґовській хроніці з жовтня. В новинці про те, що жінки нашого стейту дістали право і можливість бути назначеними до суду присяглих (джурі), було помилково надруковано, що того роду покликання одержала пані Анна Василькова, членкиня 125-го відділу У. Н. Союзу. Правильно має бути пані Анна Васильовська.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НАНТІКОК, ПА.

Листопадове Свято.

В неділю, 26 листопаду ц. р., відбулось у нас Листопадове Свято, влаштоване заходами укр. гр.-кат. громади св. Миколая, церковним хором та членами клюбу Вікторія. Того дня по вечірні відправлено панахиду по поляглих героях за волю України, при чім о. д-р А. Редкевич візвав присутніх удатись до церковної салі, де відбувся святочний концерт. Сцена була прикрашена стрілецькою могилою з березовим хрестом і написом „Борцям за волю України".

Коло восьмої години піднеслася куртина й приявні побачили навкола могили уставлений хор в українських строях, який відспівав американський гимн. Свято відкрив о. М. Кузьмак, парох з Гановер, вступним словом, у якім зясував тут возвольну боротьбу, яку започаткували українці першого листопаду 1918 р. та яку вони зводять без перестанку до нині, в імя своєї вільної держави. По вступнім слові вийшли на сцену шкільні діти з цвітами в руках і заквітчали ними могилу. На чолі дітей ішла мати з вінком у руках, який теж зложено на могилі. Опісля всі вони над могилою прощептали молитву. В той час хор відспівав „Заквітчали дівчатонька стрілецьку могилу". Ольга Гайдук гарно віддеклямувала поему М. Горішного „О, Листопаде!" Дитячий хор під проводом учит. Т. Мотичака відспівав жалібний марш „Ви жертвою в бою". А. Дзера, школярка вечірньої школи, віддеклямувала поему з Кобзаря Шевченка „Минають дні". А вже найкраще віддеклямувала поему про митрополита Шептицького Ольга Савчук. По анґлійськи до молоді говорила про значіння листопадового зриву панна А. Калинська. Панна Марія Серновська деклямувала „Послання" Шевченка. Всіх деклянаторів нагороджувано рясними оплесками.

Гарну і патріотичну промову виголосив о. д-р А. Редкевич. Бесідник згадував за переслідування українського народу, про найновіщі знущання большевицької влади, та додав, що нарід, який вірить у свої ідеали та йде шляхом своїх найкращих синів, таки ніколи на світі не загине. Скоріше чи пізніше він мусить осягнути свої мрії. Його не здобули батьки, здобудуть сини. Український нарід так довго не перестане боротись, поки не осягне своєї волі.

По промові бесідник проголосив збірку, за котрою сам пішов, взявши з собою предсідника хору, Василя Савчука. Збірка разом принесла $26. По відтрученні розходів за оголошення і летючки $7.80, лишилося $18.20. Жертви зложили по $1: о. д-р А. Редкевич, Т. Мотичак, В. Стефунко, Т. Малищак, М. Ґудзульська, М. Матвіїв, Н. Демків, Сесилія Сивик, М. Дернюк, М. Савчук, В. Парцель, І. Гайдук, І. Плекан, А. Калинська; решта дрібними.

М. Т.

РОДИ ДЕРЕВ У КАНАДІ

В Канаді є пересічно 125 відмін або дійсних родів дерев. Лише 23 проценти є шпильковими деревами, звичайно відомих як „мягке" дерево; але вони творять 80 процентів ростучого дерева і 70 процентів деревляного матеріялу, пригожого для всіх цілей. Хоч число родів листкового мягкого і твердого дерева є велике, то лише дванацять є комерційної вартости і в порівнянні є так два рази родів шпилькових дерев. В лісах начисляється багато манюсеньких шкідників, але причиною найбільшого нищення лісів всеж таки являється людина, до якої можна промовити лише законами і розумом, щоб не нищила лісів.

ПОЖАР РАТУША

У місті Велсберґу, Вест Вірджінія, погорів цегляний 3-поверховий ратуш. Шкоду оцінюють на 400,000 долярів.

— Марійко! Дала ти свіжої води золотим рибкам у слоїку?

— Не дала, бо вони ще цеї не випили.

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(37)

Ціле те положення зовсім не подобалось Тарзанові. Вони були вязнями дикунів і про якунебудь утечу не могло бути мови. Справді Мунґо, ватажок дикунів, промовив до них кілька слів по анґлійськи, але дальше його поведення не обіцювало нічого доброго. Мунґо тепер провадив їх до якогось загадкового Аґті.

Цей Аґті видно був якийсь головний їх ватажок, або може чародій, чи навіть божок. Таке серед дикунів буває. Нагло Мунґо щось нагадав собі і звернувся до білих: „Віддайте мені ті вогненні патики". Він мав на увазі стрільби. Пері спротивився. „Це наша остання надія", промовив він, дивлячись на Тарзана.

Але Тарзан звелів йому підчинитись дикунам. Тарзан не боявся боротьби. Але боротись цілком без надії на виграну, видавалось глупим. „Можливо, що нас усіх опісля вбють. Та це лише можливе, хоч і правдоподібне. Одначе коли ми тепер зачнемо боротьбу, то напевно згинемо", сказав він до Перія.

При тім він кинув поглядом на дівчину. Це відразу поділало на Перія. „Ви маєте рацію", відповів він сумно Тарзанові. „Ми мусимо зробити все на світі, щоб спасти її від смерти. Я буду поводитися спокійно, поки вони її не зачіплять. Колиб їй хотіли щось зле зробити, моя терпеливість кінчається", грозив Пері.